

використовуючи платформу Moodle, Google Classroom, Zoom, Facebook, Messenger, Viber, Telegram та ін.

З огляду на вищесказане, важливим аспектом цифровізації університетської освіти є виконання наступних завдань:

- забезпечення навчання та підвищення кваліфікації викладацького складу вишу щодо використання цифрових технологій в освітній діяльності;
- надання можливості колективного користування цифровими ресурсами та вільного доступу до них у хмарних сервісах;
- реалізація цифрових технологій в освітньому процесі;
- забезпечення підвищення рівня мотивації до професійного використання цифрових технологій викладачами та студентами;
- надання інформаційних і консультаційних послуг щодо використання цифрових і хмарних технологій із необмеженими ресурсами;
- створення інноваційних умов розвитку через упровадження цифрових технологій;
- накопичення, систематизація та розповсюдження інформації щодо використання цифрових технологій закладом вищої освіти [4, с. 189].

Потрібно зазначити, що перспективним завданням цифровізації університетської освіти є підвищення кваліфікації викладачів щодо становлення й розвитку цифрової компетентності, орієнтованої не лише на розробку електронних курсів, а й на застосування цифрового середовища в освітньому процесі. Це дозволяє вибудовувати індивідуальну траєкторію навчання студентів, створити якісно нові умови професійної підготовки.

Таким чином, результативність університетської освіти неможлива без її інформатизації, сутність якої становить глобальна інтенсифікація інтелектуальної діяльності на основі використання новітніх інформаційних технологій, що забезпечує подальше вдосконалення навчально-виховного процесу, підвищує доступність та ефективність університетської освіти, підготовку майбутніх фахівців до ефективної життєдіяльності в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Список використаної літератури

1. Биков В. Ю. Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти / В. Биков, М. Лещенко // Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія. – 2016. – № 4. – С. 115-130.
2. Гаврілова Л. Г., Топольник Я. В. Цифрова культура, цифрова грамотність, цифрова компетентність як сучасні освітні феномени / Л. Г. Гаврілова, Я. В. Топольник // Інформаційні технології і засоби навчання – 2017. – Т. 61, Вип. 5 – С. 1-14.
3. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в середніх і вищих навчальних закладах / М. І. Жалдак // Комп'ютер в школі та сім'ї – 2013. – № 3. – С. 8-15.
4. Карплюк С.О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі / С. О. Карплюк // Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку. Матеріали методологічного семінару НАПН України. 4 квітня 2019 р. / За ред. В. Г. Кременя, О.І. Ляшенка; укл. А. В. Яцишин, О. М. Соколюк. – К., 2019. – С. 188–197.

Анна ЗАКЛАДНА

«АТМОСФЕРА ІНТЕЛЕКТУ» ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ

Трансформаційні процеси, що відбуваються у вищій освіті України, спрямовані на питання якості професійної підготовки майбутніх фахівців, яка визначає прогресивний розвиток держави.

Здобуття кваліфікації за певним напрямом підготовки передбачає цілеспрямовану навчально-пізнавальну діяльність студентів, яка є центральною проблемою дидактики

вищої школи. Для сучасної молоді необхідна готовність до самостійної постановки й вирішення професійно-особистісних завдань, прийняття творчих нестандартних рішень, ефективного міжособистісного спілкування, що визначає подальший успіх у професійній діяльності.

Однією із найважливіших та актуальних проблем сучасної педагогіки вищої школи є питання активізації пізнавальної діяльності студентів, оскільки активність у навчанні впливає не лише на якість засвоєння матеріалу, але й на розвиток розумових здібностей, інтелекту, формування особистості майбутнього професіонала, здатного до розв'язання складних науково-професійних завдань.

У новому освітньому середовищі вищої школи процес активізації пізнавальної діяльності студентів ґрунтується на принципах студентоцентризму, суб'єктності, інформаційності, технологічності й інноваційності, що забезпечується зміною в змісті, формах, методах і засобах навчання. Тому особливої уваги у професійній підготовці фахівців набуває створення «атмосфери інтелекту» як характеристики освітнього середовища вищої школи.

Аналіз наукових публікацій показує, що окремі аспекти проблеми активізації пізнавальної діяльності студентів, досліджувалися вченими: Х. Бахтіярова, О. Білецький, М. Голубєва, Б. Грінченко, Т. Кобильник, Н. Лешньова, О. Музиченко, Л. Пасічник, Л. Петренко, Г. Пономарьова, О. Потебня, М. Радченко, М. Скаткін, Т. Тернавська, І. Хом'як, Г. Щукіна та ін.

Мета нашого наукового пошуку полягає у з'ясуванні сутності і умов створення «атмосфери інтелекту» як засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

У процесі навчання у вищій школі у студента формується система пізнавальних відносин, яка визначає якість професійної підготовки, можливості його особистісно-професійного зростання. Сутністю пізнавальних відносин є інформаційний, емоційний та ціннісно-змістовний взаємообмін між суб'єктами.

Пізнавальна діяльність та когнітивне спілкування розглядається у педагогічній науці як предмет пізнавальних відносин. Єдність теоретичного мислення, практичної діяльності та чуттєвого сприйняття становить сутність навчально-пізнавальної діяльності особистості, що здійснюється в процесі суспільних відносин та усієї життєдіяльності людини [1].

Навчально-пізнавальна діяльність особистості на будь-якому рівні освіти характеризується цілеспрямованістю, організованістю, керівництвом, що забезпечує взаємодію з оточуючим середовищем, результатом якої є система наукових знань та способів діяльності. У навчальному процесі пізнавальна діяльність передбачає також виконання таких предметно-практичних дій як моделювання, конструювання, проектування, вирішення дослідницьких завдань.

Аналіз наукових джерел свідчить, що активізація пізнавальної діяльності студентів розглядається науковцями як підготовка інтелектуальних, фізичних сил майбутнього професіонала, що здійснюється викладачем за допомогою певних засобів і спрямовується на досягнення конкретних цілей. При цьому ознаками сформованості активності особистості виступають: ініціативність, енергійність, інтенсивність, творче ставлення до професійної діяльності, добросовісність, інтерес, самостійність, усвідомлення дій, воля, наполегливість в досягненні мети [1; 2].

Потрібно зазначити, що високий рівень пізнавальної активності у студентів проявляється під час створення різноманітних проблемних ситуацій, в яких вони повинні відстоювати власну думку, дискутувати та обговорювати навчально-дослідницькі проблеми, ставити запитання своїм одногрупникам й викладачам, оцінювати відповіді й письмові роботи, віднаходити декілька варіантів можливого розв'язання пізнавального завдання, здійснювати самоперевірку, аналіз власних пізнавальних і практичних дій.

Аналіз наукових джерел і практики організації навчально-виховного процесу у вищій школі показує, що високий результат активізації пізнавальної діяльності студентів забезпечується використанням викладачем сучасних методів навчання, завдяки яким студент не лише розуміє, запам'ятовує й відтворює отриману інформацію, але й виробляє уміння творчо оперувати нею. Продуктивними є наступні методи навчання: рольові ігри, евристичні бесіди, дискусії, метод проектів, модерація, коучинг, кейс-метод, сторітеллінг, гейміфікація, ментальні карти та ін.. Зміст й умови застосування кожного сприяють розвитку мисленнєвих операцій, забезпечують критичність мислення.

Під дидактичними та рольовими іграми розуміють практичну групову вправу з вироблення оптимальних рішень, спеціально створених умовах, які відтворюють реальне середовище. Ігри чи елементи гри варто використовувати періодично на практичних заняттях, оскільки студентам до вподоби командна робота, що активізує розумову діяльність, вони захоплюються цим своєрідним змаганням. Основна мета – правильно організувати гру, дібрати її відповідно до теми та завдань заняття, а також рівня можливостей і знань студентів.

Для того, щоб розвивати логічне мислення студентів, їм необхідно створити умови для самоаналізу, порівняння й синтезування, підбиття підсумків на основі індуктивного та дедуктивного мислення тощо. Цього можна досягти в ході проведення заняття методом евристичної бесіди. Головне – логічно підібрані запитання, які у ході навчального процесу будуть поставлені студентам.

Сутність дискусії полягає в широкому обговоренні певного конфліктного питання для з'ясування різних поглядів на одну проблему. Завдяки дискусії збільшується поле інтелектуальної діяльності студентів; формується культура професійного мовлення, свідоме ставлення до розгляду проблеми; забезпечується розумова активність під час її обговорення, спрямованість на з'ясування причин виникнення та успішного вирішення.

Ще одним важливим методом активізації пізнавальної діяльності є метод проектів. Сутність його полягає в організації самостійної діяльності студентів у межах обраної ними теми, що стосується майбутньої професійної діяльності. Метод проектів передбачає три етапи: етап підготовки, етап здійснення проекту та етап результативності, підбиття підсумків. Важливим елементом таких завдань є форма представлення результатів проектної діяльності. Виконуючи проекти, студенти поєднують знання з різних дисциплін: літератури, історії, географії, музики, етики тощо, ефективно застосовують уміння роботи з комп'ютером, реалізують свої дизайнерські здібності [3].

Сучасне навчання неможливо уявити без інформаційних технологій, оскільки мережа Інтернет є одним з ефективних засобів, що допомагає не лише урізноманітнити процес навчання, а й підвищити мотивацію й активізацію пізнавальної діяльності студентів. Як свідчить передовий педагогічний досвід, заняття з доцільним використанням веб-сайтів сприяє стану емоційного піднесення студентів, що сприяє якісному засвоєнню матеріалу. Головне – уміння працювати з інформаційними джерелами професійно-тематичного спрямування, визначати його вірогідність й цінність у навчальній діяльності.

Одним із кроків підвищення ефективності освітнього процесу у вищій школі є впровадження інтерактивних методів навчання. Вони спрацьовують через осмислення кожним студентом характеру, цінності й змістовності власної пізнавальної діяльності, що сприяє координуванню розумових дій. Інтерактивне навчання допомагає сформуванню в особистості вміння самостійно вчитися, здобувати нову інформацію.

На основі вивчення наукових джерел нами робиться спроба визначити умови створення «атмосфери інтелекту» у навчально-пізнавальній діяльності студентів, за яких ця діяльність буде ефективною і продуктивною:

1) формування у педагогічному процесі вищої школи культу освіченості у цілісній єдності з духовно-моральним розвитком особистості;

- 2) високий рівень професіоналізму викладача, здатність зацікавити своїм предметом, викликати емоційно-інформаційний зворотний зв'язок у студентів;
- 3) професійна спрямованість навчально-пізнавальної діяльності студентів, цілеспрямованість в оволодінні основами майбутньої професії;
- 4) створення особливого освітнього середовища із забезпеченням сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями;
- 5) залучення студентів до науково-дослідницької діяльності, організація творчих лабораторій;
- 6) систематична підтримка обдарованих студентів, створення умов для соціальної спрямованості результативності їхньої інтелектуальної діяльності.

Таким чином, створення «атмосфери інтелекту», як засобу активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, розвиває професійно-пізнавальні потреби, формує професійну комунікацію, викликає почуття компетентності та самовпевненості, сприяє творчому пошуку та логічному аналізу, поглибленню та поширенню професійного світогляду майбутніх фахівців.

Список використаної літератури

1. *Кобильник Т.* Активізація пізнавальної діяльності в процесі навчання дисципліни «Основи штучного інтелекту» / Т. Кобильник // Збірник наукових праць – 2018. – Вип. 25. – С. 236-241.
2. *Радченко М., Голубєва М., Бахтіярова Х.* Засоби активізації пізнавальної діяльності студентів на лекціях / М. Радченко, М. Голубєва, Х. Бахтіярова // Наукові записки НаУКМА «Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота». – 2015. – Том 175. – С. 29-32.
3. *Хом'як І., Пасічник Л.* Методи активізації розумової та пізнавальної діяльності студентів / І. Хом'як, Л. Пасічник // Нова педагогічна думка. – 2017. – Вип. 2. – С. 51-54.

Катерина МІРЧУК

РОЗВИТОК НООСФЕРНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ГЕОГРАФІЇ

Формування системи професійної підготовки вчителів у кожній країні має історичний характер розвитку. Напрями, зміст, форми, засоби такої підготовки обумовлені соціально-економічними, історико-культурними чинниками, загальнонаціональними і світовими традиціями. Головне завдання оптимізації освіти – розвиток компетентної особистості, що уможливить розв'язання нею життєвоважливих проблем, оперування здобутими у закладі освіти знаннями і вміннями.

Сьогодні людство гостро потребує критичного переосмислення накопичених знань і створення нового етичного і духовного механізму регуляції суспільного розвитку, нової філософії наукового прогресу. Основою цього механізму повинне стати вміння співставляти отримані знання з уроками минулого і перспективою завтрашнього дня. Згубна практика активного втручання у природні процеси призвела до загрозливих змін Біосфери.

Незаперечною для людини третього тисячоліття є важливість знань про природу Землі, її населення, особливості рідного краю, розвиток господарської та природоохоронної діяльності. Тому роль вчителя географії важко переоцінити: він формує екологічну свідомість учнів, розкриває цінність світоглядних положень гармонійного розвитку Людини і Природи, включає у різні види краєзнавчої та екологічної діяльності. Від його ерудиції, начитаності, компетентності, грамотності залежить якість географічної освіти підрастаючого покоління. Фундамент світоглядних установок особистості вчителя географії складає ноосферне мислення як імператив майбутньої взаємодії Людини і Світу, Людини і Природи.